

De Hollandsche Meesters in de Ermitage.

naald in weinige trekken uitkomen. Een tooneeltje kan nog zoo eenvoudig zijn, hij weet het kostelijk en aantrekkelijk te maken door de handigheid, waarmede hij er de bijzonderheden van doet uitkomen en de liefde waarmede hij die nietigheden opsmukt. Hij had klaarblijkelijk de eerste werken van Albrecht Dürer gezien wanneer hij zelf zijn vroegste platen sneed, en de techniek van den grooten meester had hij tot voorbeeld genomen. Zijn eigen hanteering van de graveerstift was niet minder bewonderenswaardig dan die van zijn voorganger, maar zij was anders: Dürer was forscher, mannelijker in zijn glansende kopersneden; Lucas was weeker, fijner, grijzer; zijne kunst is meer die van het zwakke mannetje, van wien Dürer spreekt, dan die van den machtigen schepper uit Neurenberg.

In de opvatting zijner onderwerpen is hij inderdaad eigenaardig en Hollandsch. Wat hem treft in de wereld is niet de daad van zijn held, de min of meer gewichtige gebeurtenis die hij voor te stellen heeft, maar de indruk, dien deze maakt op de menigte, het deel dat het publiek er aan neemt; de gewone mensch met zijne gevoelens van alle dagen en hunne natuurlijke uitingen trekt hem het meest aan, dien bestudeert hij en geeft hij met voorliefde weer. Dit maakt dat het leven in zijn werken niet op een enkel punt overheerscht, maar dat het alle deelen, alle personages doordringt, dat zijne waarheid eene ongekunstelde is, die iedereen begrijpt en iedereen geniet. In tegenstelling met de Academische kunstenaars is hij geen samenvatter, geen vereenvoudiger, maar een ontleder en verbrokkelaar der handeling.

Saulus is van zijn peerd gebliksemd door bovennatuurlijke tusschenkomst: de toestand is tragisch, het lichaam gebroken, de geest fel geschokt. De heldenschilders beelden den getroffen af zooals hij door zijn steigerend paard wordt voortgesleept, de voeten in de stijgbeugels hakende, het hoofd naar den grond hangende, de blik naar den hemel gewend en genade afsmeekend. Lucas vat de zaak anders op. Een ruiter, een man van jaren, is van zijn paard gesukkeld; het beest is bedremmeld over het ongeval en kijkt meewarig

naar zijn meester. Deze heeft zich bezeerd, maar heeft zijn ledematen opgeraapt en strompelt nu hinkepinkend voort, gesteund door twee gediensstige kameraden. Vaarwel mirakel en drama; er blijft een ongevalletje over voor het gemengd nieuws der stedelijke courant. Adam en Eva zijn verbannen uit het paradijs: geen engel met vlammend zwaard, geen verbolgen godheid en geen menschenpaar verpletterd door angst en berouw; alleen een daglooner met de spa op den schouder en zijne vrouw met een kind op den arm, die de erve verlaten waar men hun den dienst heeft opgezegd. In *Esther voor Assuerus* treft hem niet de persoon en de daad van den machtigen vorst en ook zijne personages ondergaan niet dien indruk; Esther is een burgermeisje geheel verwonderd zich in dit rijke midden te bevinden en hoofdpersonen zijn twee harer gezellinnen, die groote verbaasde oogen openzetten bij het zien van het vreemde midden waarin zij beland zijn. In de *Kruisiging van Christus* is het alweer niet het machtige drama de wereld hernieuwende en de zelfopoffering van den Godmensch, die hem aantrekken; het zijn de groepen toeschouwers, die langs den weg naar den Golgotha voortsienteren, koutende over de gebeurtenis van den dag, de bedelende kreupelen, de paradeerende ruiters, de dobbelende soldeniers. Het gemoedelijke overheerscht alles, de burgerman speelt de groote rol.

Zijne kunst is daarom geen nuchtere; hij is dichter op zijne manier en in het gewone leven is inniger gevoel en onbeschroomde uitdrukking ervan niet uitgesloten. In *Maria's bezoek bij Elizabeth* ontmoeten de twee nichten elkander: geene voorstelling der verrassing over het heugelijke nieuws, geen verwelkoming op den drempel; niets dan eene omarming, maar zoo innig, zoo hartelijk dat er van de vrouwen niets te zien blijft dan dit ééne gebaar. *Maria in een landschap zoogt haar kind*; echt moederkenschtig zit de burgervrouw daar, enkel bedacht om haren lieveling te laven en hem een gemakkelijk nestje te maken tusschen de open gespreide en eenigszins opgetrokken knieën; maar de bloempjes op den grond, de kruiden die de rotsbrokken omslingeren, de rust in het